

Nanjing 1937

Kinas mørke vinter

Harmsen, Peter

Published in:
Danmark Kina

Publication date:
2017

Citation for published version (APA):
Harmsen, P. (2017). Nanjing 1937: Kinas mørke vinter. *Danmark Kina*, (107), 36-43.

NANJING 1937:

KINAS MØRKE VINTER

The Great Nanjing Massacre
af Zi Jian Li, 1992.
Maleriet måler 3.15 x 4.25
og er udstillet på
Nationalmuseet i Beijing.

SØNDAG DEN 26. SEPTEMBER 1937 begyndte tidligt for amerikanske Minnie Vautrin. Klokken 3 om natten gik en luftalarm i gang over Nanjing, Republikken Kinas hovedstad, og civilbefolkningen måtte i al hast løbe ud i de interimistiske beskyttelsesrum, som de havde indrettet i de seneste måneder. Denne gang var det falsk alarm. Der kom ingen japanske fly. Men nattesøvnen var alligevel spoleret.

Det var dagen før Vautrins 51-års fødselsdag, men hun havde slet ikke tid til at tænke på selskabelighed. Krigen mod øst, i og omkring millionbyen Shanghai, havde raset siden midten af august, og i de forløbne uger var bombeangrebene mod Nanjing taget til. Japanerne havde bombet både militære og civile mål, og der havde været talrige døds-ofre. For Nanjings befolkning på cirka en million var den konstante trussel fra luften en næsten uudholdelig byrde.

Værre var det, at Vautrin som en af de få udenlandske lærere på Ginling, et kvindese-minarium, havde ansvaret for hundredvis af unge piger. Krigen var endnu langt væk, men hvad nu hvis den rykkede nærmere? Hvad nu hvis det værste skulle ske – sådan som en japansk admiral havde advaret om bare en uge tidligere – og japanerne marcherede ind i landet og erobrede Nanjing? Hvad ville der så ske med Vautrins studerende?

”Mennesket er virkelig fjolser, når de organiserer sig i nationer,” skrev en træt Vautrin samme aften i sin dagbog. ”Og her tænker jeg først og fremmest på mænd, for de styrer mod krig så let som ingenting, og der synes at være noget i krigen, der direkte stimulerer dem. Hvis kvinderne rundt om i de forskellige lande holdt op med at støtte krige-ne og nægtede at sy, strikke og lave mad, når mændene tænkte på krig, så kunne vi måske stoppe det hele.”

Vautrins dagbøger fra Nanjing, storbyen på Yangtzes sydbred, er en guldgrube af information for historikere, som ønsker at danne sig et billede af forholdene i det krigshærgede Kina for snart 80 år siden. Sammen med andre kilder er den også med til at vise, hvor hårdt den japanske invasion havde ramt Nanjing, allerede uger og endda måneder før den japanske erobring og den forfærdelige mas-sakre i december 1937 og januar 1938.

Nanjing-massakren, eller som det oftest hedder på engelsk: The Rape of Nanjing, har fået næsten ikonisk status i de seneste to år-

tier, lige siden den kinesisk-amerikanske forfatter Iris Chang skrev sin bestseller om ”anden verdenskrigs glemte holocaust”.¹ Men ligesom Auschwitz ikke fortæller hele histo-rien om nazisternes folkemord på jøderne, så er Nanjing-massakren ikke hele historien om japansk brutalitet i Kina under anden ver-denskrig.

Nedslagtningen af fanger og civile i Nan-jing i den mørke vinter 1937-38 fandt ikke sted i et tomrum. Det var kulminationen på et langt og blodigt felttog, der var be-gyndt flere måneder før, og som havde været karakteriseret af voksende japanske over-greb mod kinesiske civile, der tilfældigvis bo-ede i områder berørt af kamphandlingerne.

Nanjing var heller ikke afslutningen. Kri-gen mellem Kina og Japan fortsatte næsten otte år bagefter, og den sluttede først i august og september 1945 med det japanske kejser-riges totale nederlag.

I den forstand var Nanjing, for at citere Churchills ord fra krigen mod Tyskland nogle år senere, bare ”enden på begyndelsen”.

* * *

Det, der i Vesten er blevet kendt som Den An-den Kinesisk-Japanske Krig², begyndte i juli 1937 omkring Marco Polo-broen nær den gamle kejserhovedstad Beijing. Kinesiske og japanske styrker kom i ildkamp, vist nok ved en fejltagelse, og hvad der kunne være blevet begrænset til en mindre episode, eskalerede i stedet til et punkt, hvor ingen af siderne var i stand til at genetablere fred. Snart stod store dele af Nordkina i flammer.

Trods eskaleringen kunne det alligevel godt være forblevet en regional affære. De nordkinesiske krigshandlinger kunne havde mundet ud i et japansk-støttet marionetre-gime, for eksempel med hovedstad i Beijing. Det ville have været i stil med, hvad der var sket i 1931, hvor en japansk offensiv i Kinas nordøstlige provinser – det, der dengang var kendt som Manchuriet – var endt med en be-grænset krig og en lydstat under navnet Man-chukuo.

¹ Chang, Iris. *The Rape of Nanking: The Forgotten Holocaust of World War II*. New York NY: Basic Books, 2012.

² Den Første Kinesisk-Japanske Krig i 1894-95 endte med kinesisk nederlag og førte blandt andet til afståelsen af Taiwan.

Den indenrigspolitiske situation i Kina i 1937 var imidlertid en helt anden end seks år tidligere. Den offentlige opinion i de kinesiske byer var præget af voksende frustration over Kinas svaghed over for den japanske imperialism. Det var en udbredt opfattelse, at Japans langsigtede strategi gik ud på at opsluge Kina bid for bid og til sidst reducere hele landet til noget, der lignede kolonistatus. Specielt de unge og veluddannede krævede, at Kina skulle trække en streg i sandet over for Japan.

Det nationalistiske Kinas leder Chiang Kai-shek havde længe ført en tøvende politik over for Japan. Han opnåede aldrig fuld kontrol med Kina, og med sine begrænsede ressourcer anså han det for første prioritet at pacificere diverse rivaler til den nationale magt i Kina, herunder de kommunistiske oprørere under Mao Zedong. Men et voksende pres fra kræfter, der ønskede en mere beslutsom linje over for den japanske trussel, var mundet ud i den såkaldte Xi'an-episode i slutningen af 1936, hvor Chiang var blevet holdt fanget af sine egne og tvunget til at acceptere en fælles front med kommunisterne, vendt mod Japan.

Chiang var efterhånden også selv besluttet på at sætte en stopper for Japans fremfærd i Kina, én gang for alle. "Denne gang må vi kæmpe mod Japan til den bitre ende," fortalte han en gruppe af fremtrædende kineser fra det politiske og kulturelle liv bare en uge efter træfningen ved Marco Polo-broen. Spørgsmålet var: Hvordan kunne Kina bedst bekæmpe Japan?

Det var indlysende for de fleste kinesiske generaler, at en konventionel krig om Nordkina ikke ville komme på tale. Det flade og åbne nordkinesiske landskab ville give japanerne alt for let spil, og de ville kunne bruge deres teknologiske overlegenhed på fly og kampvogne til det yderste. Derfor besluttede Chiang og hans rådgivere sig for en alternativ strategi: Japan skulle lokkes til at kæmpe længere sydpå, omkring storbyen Shanghai, hvor et netværk af floder og kanaler ville gavn det kinesiske forsvar og give især de japanske kampvogne store vanskeligheder.

Ligesom ved Marco Polo-broen i juli begyndte slaget om Shanghai med en mindre episode, der sikkert kunne være blevet løst diplomatisk, hvis viljen havde været til stede hos begge parter. I august havnede en japansk flådeofficer og hans chauffør i en ildkamp med en paramilitær kinesisk enhed

ved indgangen til en kinesisk lufthavn nær Shanghai. Begge japanere blev dræbt. Nogle påstod, at de var blevet lokket i et baghold. Andre, at de havde været overmodige og forsøgt at tiltvinge sig vej ind på flyvepladsen.

Under alle omstændigheder udviklede situationen sig hurtigt til en krise, hvor både kinesiske styrker og Shanghais japanske garnison rustede sig til kamp. Spændingen var enorm, og en eksplosion syntes uundgåelig.

13. august startede slaget om Shanghai med et kinesisk angreb på de japanske stillinger. Først bølgede kampene frem og tilbage i byens smalle gader, men i løbet af få dage bredte den sig til de omgivende landområder, der snart kom til at ligne Første Verdenskrigs slagmarker. Både japanerne og kineserne trak flere og flere styrker til området, og til sidst kæmpede hundredtusindvis af soldater om Shanghai.

Krigen i Kina var gået ind i en ny fase. Det var ikke længere en lokal episode i Nordkina. Det var nu blevet til et nationalt opgør på liv og død mellem Asiens to vigtigste magter.

* * *

En bestemt episode i krigens begyndelse fik betydelig opmærksomhed i de japanske medier og var uden tvivl med til at øge forrælsen i den japanske hær. Byen Tongzhou uden for Beijing havde igennem flere år været et af de vigtigste japanske støttepunkter i Nordkina. Ikke bare japanske soldater, men også kvinder og børn fra Japan og fra den japanske koloni Korea havde slået sig ned inden for byens ældgamle mure. De følte sig sikre dér, men det var en fejltagelse.

Kort tid efter episoden ved Marco Polo-broen udbrød der oprør i Tongzhou. Oprørerne var kinesisk hjælpepolitik, der var ansat af japanerne til at holde orden i byen, men som benyttede sig af det almindelige kaos til at overtage kontrollen. Det endte med et blodbad. Snesevis af civile japanere og koreanere blev dræbt, herunder kvinder og børn. Da den japanske hær kort tid efter genvandt kontrollen med byen, fortsatte slagterierne, nu bare med modsat fortegn.

"Hævn Tongzhou" var blandt slagordene, da de japanske styrker i de efterfølgende uger fortsatte deres fremmarch gennem de kinesiske provinser. Uhyggelige som de var, kunne myderierne i Tongzhou slet ikke sammenlignes med den massive brutalitet, som den japanske hær gjorde sig skyld i både i det

nordlige Kina og i området omkring Shanghai. Det var et eksempel på, at en velsmurt japansk presse, der i vid udstrækning havde overgivet sig til nationalistisk propaganda, havde held med at blæse en episode helt ud af proportioner og opildne store dele af det japanske militær.

Vrede over Tongzhou var en del af forklaringen på den japanske hærs adfærd i efteråret 1937 – men også kun en del. Det var klart for alle, også udenlandske observatører, at den japanske hær tilsidesatte alle normale humanitære hensyn i de områder af Kina, som den marcherede igennem. Særligt galt gik det, da japanerne i midten af november vandt slaget om Shanghai og mere eller mindre tilfældigt valgte at rykke vestpå i hælene på den kinesiske hær, i retning mod Nanjing.

Det frugtbare område mellem Shanghai og Nanjing havde i århundreder været blandt Kinas mest velhavende regioner. Civilbefolkningen dér var nu prisgivet den japanske hær, og scener, der kunne minde om Trediveårskrigen værste faser, udspillede sig med forstemmende regelmæssighed. En soldat fra den japanske 13. division beskrev den skæbne, der overgik erobrede landsbyer:

"Vi tog som regel alle mændene ud bag bygningerne og slog dem ihjel med bajonetter og knive. Bagefter låste vi kvinder og børn inde i en enkelt bygning, og så voldtog vi dem senere på aftenen ... Før vi forlod landsbyen den følgende morgen, dræbte vi kvinderne og børnene, og som prikken over i'et satte vi ild til hele landsbyen, så selv hvis nogen kom tilbage, ville de ikke have noget sted at være."

Den uprovokerede grusomhed chokerede også samtiden. Mangeårigere kendere af asiatisk kultur og tankegang, som for eksempel den svenske opdagelsesrejsende Sven Hedin var målløse. "Det er forbløffende, at japanerne ikke har forstået kinesisk psyke," skrev Hedin i sin dagbog den 6. november 1937. "Hvis de var gået human og velvilligt til værks, ville al modstand være forsvundet, og de ville have nået deres mål."

* * *

Perioden fra midten af november til midten af december 1937 formede sig som en slags japansk lynkrig, i stil med tyskernes Blitzkrieg et par år senere.

Efter at have lagt Shanghai bag sig styrede de japanske styrker målbevidst mod Nanjing. Nogle kolonner var motoriserede, men

Det blev kæmpet indædt om "Den kinesiske byport". Den japanske krigskorrespondent tog bogstavelig talt billedet hen over skuldrene på soldaterne midt i kampens hede.

Asahi Shimbun

de fleste var til fods eller til hest og adskilte sig på den måde ikke meget fra Napoleons hære mere end et århundrede før. Alligevel rykkede de nogle gange hurtigere frem, end de kinesiske modstandere kunne nå at trække sig tilbage.

I Nanjing havde den amerikanske lærerinde Minnie Vautrin med ængstelse fulgt krigens gang, blandt andet ved at høre radio fra den ubesatte internationale bydel i Shanghai, og hun måtte efterhånden se i øjnene, at japanernes indtog i Nanjing bare var et spørgsmål om tid. Rygter om japanske overgreb på civilbefolkningen var for talrige, til at de kunne ignoreres, og det gjaldt nu om at sikre et minimum af beskyttelse for de mange kine-

sere, der af den ene eller anden grund ikke havde haft mulighed for at flygte mod vest.

Det var en opgave, som Vautrin påtog sig sammen med en lille håndfuld af udlændinge – bestående af især amerikanere, briter og tyskere – som havde besluttet sig for at blive i Nanjing, mens alle andre var blevet evakueret, inklusive hovedparten af de diplomatiske missioner.

Vautrin og hendes kolleger vidste, hvad de ønskede: De havde til hensigt at oprette en sikkerhedszone, omfattende et større areal i Nanjings midte, hvor civile kunne søge tilflugt. Det var i stil med en lignende zone, som var blevet etableret i Shanghai, og som havde vist sig at yde en vis beskyttelse for civilbefolkningen i tiden omkring byens fald.

En person kom mere end nogen anden til at tegne sig for bestræbelserne på at redde Nanjings civile gennem de forestående storme. Det var den tyske forretningsmand John Rabe, der blev formand for en komité, som stod for alle praktiske forberedelser af zonen. Rabe imponerede alle med sin entusiasme og energi. Og det står klart nu, at det arbejde han ydede i ugerne inden Nanjings fald senere kom til at redde tusinder.

Men i vores moderne øjne var han ikke nogen oplagt helt: Han var rund, nærsynet og næsten skaldet – og så var han nazist.

"Vi forsøger febrilsk at transportere ris og mel ind i sikkerhedszonen," skrev Rabe i sin dagbog 5. december, på et tidspunkt, hvor folk i Nanjing allerede kunne høre kanontordenen i det fjerne. "Der er ved at blive forberedt små flag, som skal markere zonen grænser, sammen med plakater, der skal forklare zonen for de stakkels mennesker udenfor, hvis sikkerhed vi desværre ikke kan garantere.

Da japanerne først havde nået Nanjings gamle bymur, faldt byen forbavsende hurtigt. Det egentlige slag om Nanjing varede kun cirka fem dage, fra 10. til 14. december.

Mens den japanske øverstbefalende Matsui Iwane lå syg med malaria, gennemførte hans officerer en koordineret storm på byens porte, og efter en række blodige kampe var vejen til Kinas hovedstad åben. De sejrriige japanere strømmede gennem byens åbne porte, mens de kinesiske forsvarere desperat forsøgte at komme ud gennem de afsnit af bymuren, der endnu ikke var under japansk kontrol. De civile gemte sig, rystende af angst, bag låste døre.

Det, der senere skulle blive kendt som Nanjing-massakren, skulle nu tage sin begyndelse.

* * *

Tusindvis af Nanjings kinesiske forsvarere havde held med at sikre sig fartøjer langs Yangtze og flygte over floden til den nordlige bred, hvor japanerne endnu ikke havde kontrollen. De slap derfor med livet i behold. Men tilsvarende var der et meget stort antal besejrede kinesiske soldater, som ikke slap ud i tide, og som dermed faldt i japanernes hænder. Det var en krig, hvor der ikke blev taget fanger, og deres skæbne var givet på forhånd.

Matsui Iwane, den japanske øverstkommanderende, ved en sejrspade nogle dage efter Nanjings erobring. Kort forinden havde han været sengeliggende med malaria.

JAPANEREN

Matsui Iwane (1878-1948)

General Matsui Iwane var øverste chef for de japanske styrker i området omkring Shanghai og Nanjing. I årene før krigsudbruddet havde han været en slags ven af Kina og forsøgt at skaffe opbakning blandt kineserne til en panasiatisk bevægelse, der skulle forme en barriere mod den massive tilstedeværelse af vestlige kolonimagter i regionen.

Men i 1937 havde han mistet troen på Kina som en allieret, og han var fast besluttet på at give den kinesiske ledelse en lærestreg. Kilderne giver dog ikke grundlag for at placere ansvaret for Nanjing-massakren hos Matsui. Snarere var han skyldig i ikke at have opretholdt disciplinen blandt sine soldater.

Under alle omstændigheder dømte de allierede ham til døden efter krigen, og han blev hængt i december 1948.

Tang Shengzhi, den kinesiske general der ledede Nanjings forsvar.

KINESEREN

Tang Shengzhi (1889-1970)

Det var den relativt ukendte og ikke specielt respekterede kinesiske general Tang Shengzhi, der i efteråret 1937 blev sat til at organisere forsvaret af Nanjing. Når valget faldt på ham, skyldtes det nok blandt andet, at ingen regnede med, at Nanjing ville kunne holde stand særlig længe over for den veltrænede japanske hær. Det ville have været spild at give jobbet til en dygtigere officer.

Tang kom aldrig til at stå i spidsen for et egentligt slag. Da japanerne først havde tilkæmpet sig kontrollen med Nanjings byporte, kom ordren om tilbagetrækning fra den kinesiske overkommando under Chiang Kai-shek. Tang og hans nærmeste medarbejdere var blandt de første til at bringe sig i sikkerhed.

Kaotiske kommunikationsforhold gjorde, at mange kinesiske enheder aldrig fik besked om, at kampen var slut, og i stedet blev de siddende i deres stillinger. De blev løbet over ende af japanerne og taget til fange, hvilket i de fleste tilfælde var ensbetydende med en dødsdom.

Tang forblev i Kina efter revolutionen i 1949, og han døde af alderdom i 1970.

Bernhard Arp Sindberg, den danske "Schindler".

DANSKEREN

Bernhard Arp Sindberg (1911-1983)

Den danskfødte forretningsmand og tidligere fremmedlegionær Bernhard Arp Sindberg befandt sig i Kina, da krigen med Japan begyndte i sommeren 1937. Han blev ansat som chauffør og assistent for den engelske krigskorrespondent Pembroke Stephens, og han var blandt vidnerne, da Stephens på Shanghai-slagets sidste dag den 11. november blev dræbt af en japansk snigskytte.

Sindberg stod nu uden arbejde, og han blev hurtigt ansat af firmaet F.L. Smidth som opsynsmand på en cementfabrik nær Nanjing. Da den japanske hær under sin fremrykning besatte området og hurtigt bekræftede sit ry for brutalitet, søgte mange lokale kinesere tilflugt på cementfabrikken. Det var ikke-kinesisk ejendom, og japanerne tøvede derfor med at trænge ind og husere, som de ellers havde for vane.

Sindberg var pludselig ansvarlig for hundredvis af kinesere, og han voksede med opgaven. Ud over at holde japanerne stangen, tog han på flere ekspeditioner i omegnen for at skaffe føde og medicin til de kinesiske flygtninge. Ingen kan sige med sikkerhed, hvor mange mennesker Sindberg reddede, men hans handlinger placerer ham på linje med Oskar Schindler og andre, hvis heltmodige indsats under anden verdenskrig afgiver et skinnende lys i et ellers kulsort mørke.

Nogle kinesiske krigsfanger blev henrettet, hvor de stod, med kugler, bajonetter eller sværd. Men japanerne konkluderede hurtigt, at denne ad hoc metode ikke alene var langsom og ineffektiv, men også førte til, at lig lå og flød i gaderne og begyndte at udgøre en helbredsrisiko.

Derfor blev det i stedet en mere eller mindre fast procedure at marchere kolonner af kinesiske krigsfanger ned til Yangtzes bred og meje dem ned med maskingeværer dér. Metoden løste problemet med bortskaffelse af ligene, fordi de blev ført med strømmen ned ad floden. Det var industrielt massedød, som næsten kunne minde om tyskerens massenedskydninger af jøder på Østfronten få år senere.

Klapjagten på kinesiske soldater blev intensiveret i de første dage af den japanske besættelse af Nanjing, og da japanerne hørte rygter om, at nogle af deres forhenværende fjender havde smidt uniformen og iført sig civilt tøj, bredte eftersøgningen sig til civilbefolkningen.

Et eksempel på, hvad det indebar: En dag i december dukkede et antal japanske soldater op i sikkerhedszonen og gennemsøgte de midlertidige skoler, der var blevet etableret i området. De opfordrede forhenværende soldater til at melde sig frivilligt og lovede, at alle ville blive tilbudt kost og logi til gengæld for arbejde. Det var en fælde, og de mænd, der meldte sig, blev samlet i en bygning og derefter dræbt med bajonetter én efter én.

Enhver yngre kinesisk mand kom automatisk under mistanke for at være en forklædt soldat. Hvis de var helt kortklippede, eller hvis de havde hård hud i håndfladerne – et muligt tegn på håndtering af våben og feltspader – var de næsten sikre på at blive ført bort og henrettet. At mange manuelle arbejdere, som naturligvis også havde barkede hænder, dermed også mistede livet, bekymrede japanerne sig tilsyneladende ikke om.

Jagten på kinesiske soldater i civilt tøj, og alle mandlige civile, der kunne være soldater, var et skæbnesvangert skridt i retning af forfølgelse af Nanjings befolkning som helhed. Ikke alene blev en psykologisk barriere brudt ned for de soldater i den japanske hær, som ikke allerede havde accepteret forbrydelser mod civilbefolkningen som en del af hverdagen. Det blev også på et helt praktisk plan lettere for de japanske soldater at trænge ind på områder, der var forbeholdt civile under påskud af, at de ledte efter forklædte soldater.

Det var blandt andet på den måde, at japanerne allerede fra besættelsens første dage begyndte at skaffe sig adgang til den sikkerhedszone, som Vautrin, Rabe og andre udlændinge havde forberedt i ugerne forinden, og som nu var fyldt til bristepunktet, og selv om der var et vist antal unge mænd, var langt de fleste kvinder, børn og ældre. Det gjaldt også Vautrins læreanstalt Ginling, der var en del af zonen, og som kun tillod kvinder.

Voldtægt var en af de hyppigste forbrydelser begået i det erobrede Nanjing. Ginling blev flere gange om dagen hjem søgt af grupper af fordrukne japanske soldater på jagt efter ofre. En pige på 15 blev slæbt til en bygning omdannet til kvarter for flere hundrede japanere og blev voldtaget flere gange dagligt. Stort set ingen aldersgrupper undslap. De yngste voldtægts ofre var piger på 11, de ældste gamle damer på over 80.

Lige fra starten var der også grufulde beretninger om meningsløse drab på civile. Den amerikanske missionær John G. Magee fortalte, hvordan japanske soldater var gået til angreb på to familier og havde dræbt dem i deres hjem. End ikke et par børn på to og fire blev skånet. De eneste overlevende var en fire-årig pige og hendes otte-årige storesøster, som derefter tilbragte 14 dage i lejigheden, sammen med ligene af forældre, bedsteforældre og søskende.

"Blod, Blod og atter Blod." Sådan beskrev danskeren Bernhard Sindberg situationen i og omkring Nanjing ved årsskiftet 1937-38. Selv opholdt han sig på en cementfabrik et stykke uden for byen, hvor han havde etableret sin egen lejr for kinesiske flygtninge. I et brev, som kort tid efter blev bragt i Aarhuus Stiftstidende, fortalte han om det syn, der mødte ham en dag, hvor han var på et ærinde inde i Nanjing:

"Paa en saadan Tur ser man kun Ødelæggelser overalt. Alle Landsbyer er afbrændt. Alt Kvæg og alt Fjerkræ er bortført. Hvor man ser hen, ligger Ligene af dræbte Bønder og kinesiske Soldater og tjener som Maaltid for de omstrefende Hunde og vilde Dyr. Kun hist og her møder man en gammel Kineser eller Kineserinde, der er blevet skaanet og nu vandrør ensom omkring for at lede efter en Smule Føde."

* * *

Massakrerne på forsvarsløse civile og fanger fortsatte i seks uger og strakte sig ind i

det nye år. Samtidig gennemførte menige japanske soldater et orgie af plyndring af store dele af byen.

Heller ikke udenlandsk ejendom gik fri. Og ikke sjældent, når en bygning var tømt for værdier, satte soldaterne ild til den. Som et resultat heraf stod store dele af Nanjing i flammer, og sorte røgskyer dækkede byen det meste af december.

Det blev en sort jul for de udlændinge, der var blevet tilbage i Nanjing. Rabe, lederen af komiteen med ansvar for sikkerhedszonen, blev dog rørt, da kinesere, som han havde reddet, forberedte et lille juletræ og en krybbescene for at markere den kristne højtid.

"Jeg følte virkelig en smule julestemning," skrev han i sin dagbog. Det gik dog væk igen, da han senere kørte gennem mørket og passerede lig, som havde ligget ubegravet i gaderne i nu næsten to uger.

Først i anden halvdel af januar måned begyndte der at komme mere ordnede forhold i Nanjing. Et nyt marionetregime blev indsat af den japanske hær og gik øjeblikkelig i gang med et omfattende indoktrineringsprogram, som skulle overbevise befolkningen om japansk velvilje.

Det var naturligvis vanskeligt efter alt, hvad der var foregået. Ikke desto mindre begyndte flere og flere beboere at forlade sikkerhedszonen for at vende hjem til deres boliger – hvis de stadig var intakte og ikke brændt ned i den forløbne måned.

Det var også på det tidspunkt, at omverdenen begyndte at få mere detaljerede oplysninger om, hvad der var foregået i Nanjing. De allerfleste udlændinge – diplomater, erhvervsfolk og missionærer – havde forladt byen inden den japanske besættelse. Derfor havde selv normalt velinformerede diplomater vanskeligt ved at indhente pålidelige efterretninger.

En af dem, der vidste bedst besked, var Sveriges gesandt i Kina Johan Hugo Beck-Friis, som opholdt sig i Shanghai. Gennem beretninger fra øjenvidner, der havde været i Nanjing, lykkedes det ham efterhånden at stykke et nogenlunde fuldstændigt billede sammen af massakrerne. Han var chokeret, og han gjorde sit bedste for at informere sine overordnede i Stockholm.

"De japanske tropper har gjort sig ansvarlige for overgreb i en udstrækning og af en så dyrisk karakter, at de helt overskygger kinesiske banditters fremfærd i forgangne årtier," skrev Beck-Friis i en rapport til det svenske

Nanjings bymur kort tid efter erobringen i december 1937.

Peter Harmsen har været korrespondent i Østasien i over 20 år for internationale medier som Bloomberg, Economist Intelligence Unit og AFP. Han er i dag Asien-medarbejder på Weekendavisen og er samtidig ph.d.-studerende på Københavns Universitet.

Han er forfatter til to bøger om Kina under anden verdenskrig, *Shanghai 1937: Stalingrad on the Yangtze* og *Nanjing 1937: Battle for a Doomed City*.

udenrigsministerium i slutningen af januar 1938. "Hvis ikke udsagn fra fuldt pålidelige øjenvidner forelå, så ville man tro, at den slags umuligt kunne være begået af den tidligere så veldisciplinerede japanske hær.

Den danske gesandt i Kina, Oscar O'Neill Oxholm, beskrev i en indberetning til udenrigsministeriet i København i marts 1938, hvordan massakren i Nanjing, eller Nanking som det dengang hed, havde tilføjet den japanske hær en skamplet, og gjort det vanskeligere for det japanske militær at gennemføre pacificeringen af Kina.

"Den fulde Sandhed kommer næppe nogensinde frem," skrev han, "men hvad der si-vede ud var slemt nok og tilstrækkeligt til at påvise den fuldstændige Mangel på Disciplin, der raadede inden for de lavere Officersgrader og de menige Tropper. Beretninger om

Rædslerne i Nanking skræmmede de Kinesere, hvis Støtte Japan muligt kunde havde regnet med og smittede japanske Tropper paa andre Fronter."

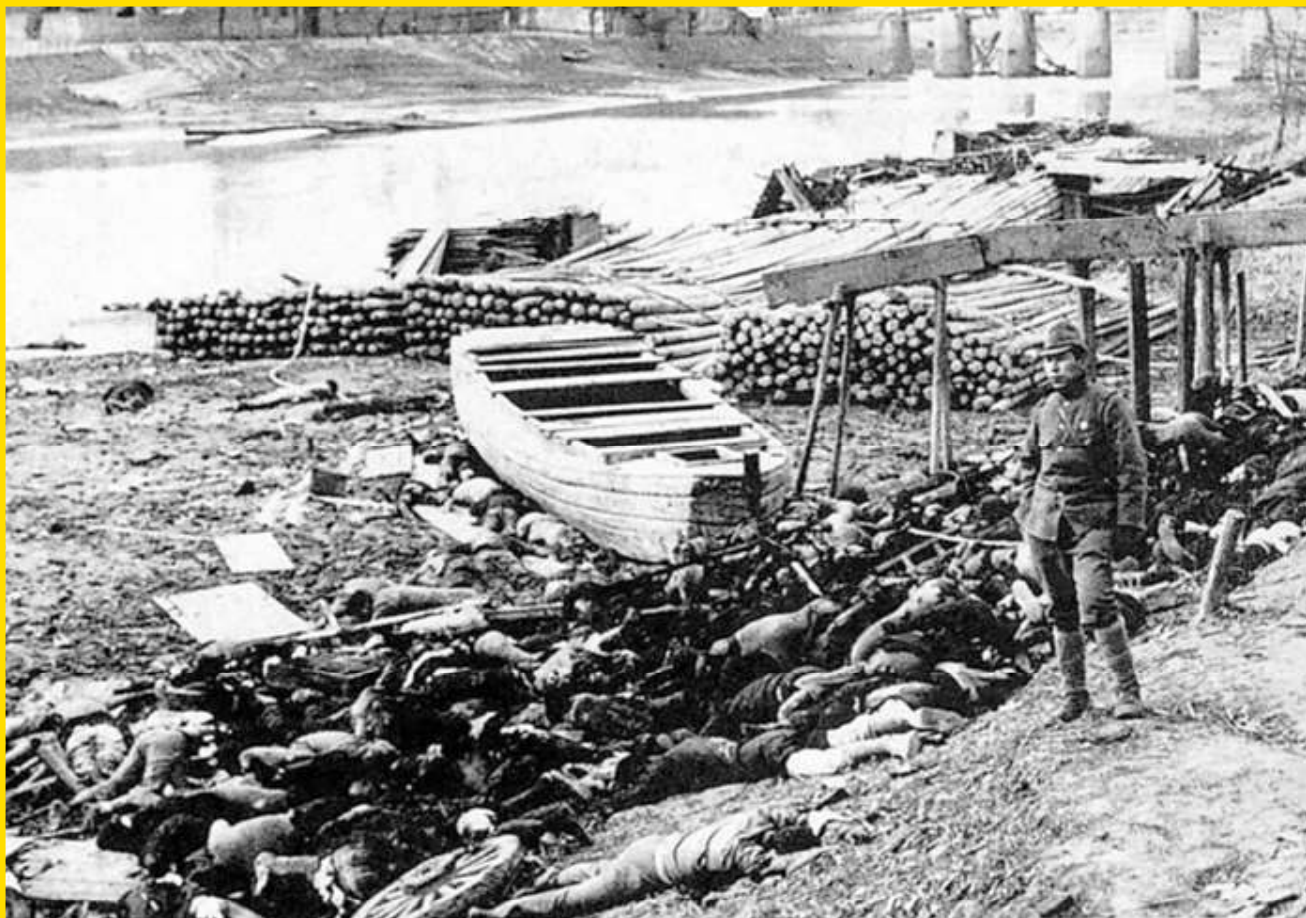
Der er i årene siden givet forskellige forklaringer på, hvorfor japanerne for så voldsomt frem i Nanjing i vinteren 1937-38. En stor del af de japanske enheder havde været i næsten uafbrudt kamp siden sensommeren eller det tidlige efterår, og de havde oplevet at se gamle kammerater dø på striben. Mange gav Chiang Kai-shek hele ansvaret for konflikten. Hævn-gerrighed har uden tvivl spillet en rolle.

En anden faktor var det sammenbrud af disciplin i den japanske hær, som både den svenske og den danske diplomat bemærkede. Muligvis skyldtes det manglende ledelse helt oppe i toppen af den japanske Kina-armé,

blandt andet fordi den kommanderende general var syg i de afgørende dage, hvor Nanjing blev indtaget. De menige soldater fik hurtigt det indtryk, at de kunne gøre, som de ville, uden konsekvenser. Og ingen officerer signalerede på nogen måde, at det var en forkert antagelse.

Ligesom med nazisternes holocaust har historikere rundt om i verden forsøgt at forklare, hvad der tændte barbariet i den japanske hær, ikke i at forsøg på at tilgive, men på at forstå. Alligevel er der en irrationel kerne tilbage, som ingen nok nogen sinde helt vil kunne fatte.

Næsten firs år efter forbliver Nanjing-massakren i bund og grund et dystert mysterium. Nok så meget forskning kan ikke hjælpe med at trænge helt ind i mørkets hjerte.

Ligene af henrettede kinesere på bredden af Yangtze-floden.

HVOR MANGE DØDE?

Præcis hvor mange kinesere, der mistede livet i Nanjing i vinteren 1937-38 er aldrig blevet endegyldigt fastslået.

I de første uger og måneder efter massakren tenderede de fleste skøn til at være forholdsvis lave.

Ifølge Tillman Durdin, som var korrespondent for The New York Times og i januar 1938 stod for den første detaljerede reportage om de blodige begivenheder i hovedstaden, blev 20.000 tilfangetagne kinesiske soldater henrettet i Nanjing.

Allerede i slutningen af samme måned opjusterede den svenske gesandt i Shanghai tallet betydeligt og nævnte i en rapport til Stockholm, at op imod 50.000 soldater og civile havde mistet livet. John Rabe, den tyske forretningsmand, anslog også et par år senere, at mellem 50.000 og 60.000 var blevet dræbt.

I 1942 sagde Chiang Kai-shek i en tale, at 200.000 var omkommet alene den første uge.

Efter krigsafslutningen blev en krigsforbryderdomstol etableret i Nanjing, og her lød skønnet på 300.000. Det er også det tal, der hyppigst er blevet anvendt i officiel kinesisk litteratur siden da.

En canadisk-japansk historiker, som på et tidspunkt gennemgik hele den eksisterende forskning om emnet, fandt imidlertid frem til at antallet af dræbte kunne være hvor som helst mellem 40.000 og 200.000.

Et præcist konsensus-tal finder man nok aldrig.